

Stockholms kommun

Beslut för förskoleklass och grundskola

efter tillsyn i Farsta grundskola
belägen i Stockholms kommun

Tillsyn i Farsta grundskola

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Stockholms kommun under våren 2016. Farsta grundskola besöktes av Skolinspektionen mellan den 2 och 5 februari 2016.

Måluppfyllelse och resultat

Årskurs 9

Enligt Skolverkets nationella statistik var det genomsnittliga meritvärdet för eleverna i Farsta grundskola (exklusive eleverna i Adolf Fredriks musikklasser) 213,8 poäng (17 ämnen) läsåret 2014/15, vilket ligger under snittet i riket (224,7). Omräknat till 16 ämnen samma läsår var elevernas genomsnittliga meritvärde 206,4 poäng vilket kan jämföras med läsåret innan då det genomsnittliga meritvärdet på Farsta grundskola var 204,0 poäng. Sett över tid har meritvärdet ökat från 180,0 poäng läsåret 2011/12. Flickornas genomsnittliga meritvärde läsåret 2014/15 var 216,2 poäng (17 ämnen) vilket var något högre än pojkarnas 210,8 poäng. Skillnaden i meritvärde (5,4 poäng) mellan pojkar och flickor på Farsta grundskola var mindre än skillnaden mellan könen i riket (25,9 poäng).

Andelen elever som uppnådde kunskapskraven för lägst betyget E i alla ämnen läsåret 2014/15 var cirka 65 procent, vilket är en ökning jämfört med läsåret 2013/14 då andelen var cirka 51 procent. Motsvarande resultat för riket läsåret 2014/15 var 77 procent. Sett över tid har andelen elever som nått kunskapskraven i alla ämnen ökat med 26 procentenheter från läsåret 2011/12 då 39 procent av eleverna nådde kunskapskraven i alla ämnen.

Den genomsnittliga betygspoängen för slutbetygen i årskurs 9 läsåret 2014/15 var högre än genomsnittet i riket i cirka hälften av ämnena. Störst var skillnaden i ämnet svenska som andraspråk, där den genomsnittliga betygspoängen (12,1) var 3,9 poäng högre än snittet i riket (8,2). De största negativa avvikelserna gällde ämnena slöjd, hem- och konsumentkunskap och idrott och hälsa där den genomsnittliga betygspoängen var mellan 2,3 till 2,4 poäng under snittet i riket. Flickornas genomsnittliga betygspoäng var högre än pojkarnas i 13 av 18 ämnen.

Årskurs 6

Enligt Skolverkets nationella statistik var den genomsnittliga betygspoängen i årskurs 6 läsåret 2014/15 lägre än genomsnittet i riket i samtliga ämnen. Störst var skillnaden i ämnena idrott och hälsa, matematik, historia, teknik och geografi där den genomsnittliga betygspoängen var mellan 2,8 till 3,9 poäng under snittet i riket. Flickornas genomsnittliga betygspoäng var högre än pojkarnas i 11 av 17 ämnen.

Enligt skolans egen resultatredovisning varierade andelen elever som nådde kunskapskraven i de olika ämnena läsåret 2014/15 mellan 70 till 100 procent. Lägst var måluppfyllelsen i ämnet svenska som andraspråk där 58 procent av eleverna nådde kunskapskraven. Måluppfyllelsen var också låg i ämnena historia, religion, kemi och matematik där mellan 70-71 procent av eleverna nådde kunskapskraven.

Årskurs 3

Enligt Skolverkets nationella statistik varierade andelen som nådde kravnivån på delproven i matematik mellan cirka 81 och 92 procent. Andelen som nådde kravnivån på respektive delprov var lägre än motsvarande andel i riket på 6 av 7 delprov. Andelen som nådde kravnivån på delproven i svenska varierade mellan 76 och 96 procent. På hälften av de åtta delproven var andelen högre än motsvarande andel i riket som helhet.

Av skolans egen resultatredovisning framgår att 86 procent av eleverna nådde kunskapskraven i ämnet matematik och 89 procent i ämnet svenska i slutet av läsåret 2014/15. Enligt skolans egen redovisning har måluppfyllelsen ökat i båda ämnena, från en måluppfyllelse på 57 procent i matematik och 35 procent i svenska läsåret 2011/12.

Trygghet och studiero

Enligt Skolinspektionens elevenkät från hösten 2015 upplever nästan var fjärde elev som har besvarat enkäten i årskurs 5 att det stämmer helt och hållet eller ganska bra att de är rädda för någon annan elev på skolan. Bland de besvarande eleverna i årskurs 9 är det cirka var femte elev som upplever att det stämmer helt och hållet att det finns elever på skolan som de är rädda för. Enkäterna visar också att var femte elev i årskurs 9 inte tycker att de vuxna på skolan reagerar om de får reda på att en elev blivit kränkt. Bland eleverna i årskurs 5 är den andelen något lägre (14 procent). Enligt skolans tertialrapport för tertial 2 år 2015 var andelen elever i årskurs 2 som upplevde att de kände sig trygga i skolan 67 procent. I årskurs 5 respektive årskurs 8 var andelen elever som upplevde att de kände sig trygga i skolan 77 respektive 83 procent.

Beslut

2016-03-02

4 (13)

Dnr 43 - 2015:10029

Vad gäller studiero så visar Skolinspektionens elevenkäter från hösten 2015 att mer än var fjärde besvarande elev i årskurs 5 anser att det inte stämmer alls eller stämmer ganska dåligt att de har studiero på lektionerna. I årskurs 9 anser var femte elev att det inte alls stämmer att de har studiero på lektionerna. Mer än två av tre elever i årskurs 9 upplever vidare att andra elever stör ordningen i klassrummet. Skolans egen uppföljning av studieron, som presenteras i tertialrapporten för tertial 2 år 2015 visar att 41 procent av eleverna i årskurs 2 upplevde att de kunde arbeta i lugn och ro på lektionerna. I årskurs 5 respektive 8 upplevde 21 respektive 33 procent av eleverna att de kunde arbeta i lugn och ro.

Översikt över konstaterade brister i verksamheten

Skolinspektionens ingripanden

Område	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
1. Undervisning och lärande	Ingen brist konstaterad	
2. Extra anpassningar och särskilt stöd	Ingen brist konstaterad	
3. Bedömning och betygssättning	Ingen brist konstaterad	
4. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling	Föreläggande	2016-06-03
5. Förutsättningar för lärande och trygghet	Ingen brist konstaterad	
6. Styrning och utveckling av verksamheten	Anmärkning	

I kolumnen "Typ av ingripande" anges den allvarligaste formen av ingripande Skolinspektionen har meddelat inom det arbetsområde som granskats. Skolinspektionens bedömningar anges längre fram i detta beslut.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionens tillsyn visar att Farsta grundskola behöver säkerställa att all personal fullgör sin skyldighet att anmäla samtliga fall av kränkande behandling av elever till rektorn.

Av intervjuer med elever och personal framkommer att det förekommer kränkningar vid skolenheten, men att det inte alltid tas på allvar av personalen och att ribban för vad som är en kränkning har höjts i takt med att kränkningarna ökat. Det har också fått till följd att personalen inte alltid rapporterar fall av kränkande behandling till rektorn. Mot bakgrund av att var tredje elev i årskurs 2 och cirka var femte elev i årskurs 5 respektive 8 inte känner sig trygga på skolan enligt skolans egen enkätuppföljning är det av största vikt att Farsta grundskola säkerställer att alla former av kränkningar som personalen bevittnar eller får signaler om tas på allvar och rapporteras uppåt i styrkedjan. Detta för att möjliggöra för huvudmannen att vidta

effektiva åtgärder för att komma till rätta med kränkningarna och öka tryggheten vid skolenheten.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Stockholms kommun att **senast den 3 juni 2016** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas lärmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska se till att eleverna kan bedriva sina studier i en lugn miljö där de exempelvis inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. Denna miljö bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga studieutrymmen på skolan som exempelvis skolbibliotek, grupprum. Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Stockholms kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever (6 kap. 6–10 §§ skollagen).

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Se till att personal som får kännedom om kränkande behandling av elever anmäler detta till rektorn.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att Farsta grundskola inte säkerställt att all personal fullföljer den lagstadgade anmälningsskyldigheten vid kränkande behandling av elever. Att inte samtliga signaler om kränkande behandling av elever anmäls till rektorn innebär att huvudmannen inte heller får kännedom om alla kränkningar, vilket påverkar huvudmannens möjlighet att fördela resurser och vidta effektiva åtgärder för att förhindra kränkande behandling i framtiden och

komma till rätta med kränkningarna. För att säkerställa att huvudmannen och skolledningen kan bedriva ett målinriktat arbete mot kränkande behandling i enlighet med författningarnas krav är det av vikt att rektorn ser till att alla fall av kränkningar av elever vid Farsta grundskola rapporteras till denne. Detta inte minst med anledning av att såväl skolans egna enkäter som Skolinspektionens elevenkäter visat på bristande trygghet bland eleverna.

Enligt skollagen är lärare och annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten skyldig att anmäla detta till rektorn. Vid tillsynen framkommer att all personal inte fullföljer anmälningsskyldigheten. Av Skolinspektionens intervjuer med elever och personal framkommer att kränkningar mellan eleverna förekommer på Hästhagsskolan och Kvickentorpsskolan. Flertalet elever uppger dock att personalen inte alltid reagerar eller tar eleverna på allvar när de signalerar att de eller någon annan elev blivit kränkta. Enligt flera elever så händer det också att lärare är närvarande och ser att kränkningar förekommer, men att de inte agerar.

Lärarna uppger att toleransen för vad som är en kränkning är olika hos olika lärare och säger att ribban för vad som är en kränkning har höjts bland både elever och personal eftersom det förekommer så många kränkningar på skolan. Enligt lärarna innebär den höga förekomsten av kränkningar också att de inte hinner med att anmäla allt till rektorn. Flera lärare uppger att de agerar när något händer, men att de inte alltid fyller i anmälningsblanketten. Lärare uppger bl.a. att det förekommer fysiska kränkningar i vissa elevgrupper, men att dessa aldrig har anmälts till rektorn, vilket rektorn också bekräftar. Lärare uppger vidare att språkliga kränkningar mellan elever inte alltid anmäls.

Enligt de biträdande rektorerna uppfattar inte personalen alltid att de behöver anmäla när de tagit tag i händelsen direkt, rätt ut det och gått vidare. De biträdande rektorerna säger att det dagligvis skulle kunna göras fler anmälningar om kränkande behandling, men att det viktiga är hur personalen agerar vid händelsen.

Motivering till föreläggande som ingripande

Eftersom Farsta grundskola inte följer författningarnas krav avseende skyldigheten att anmäla alla fall av kränkande behandling till rektorn, föreläggs Stockholms kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Stockholms kommun en anmärkning.

Styrning och utveckling av verksamheten

Rektor ska, genom ett aktivt ledarskap, styra och utveckla verksamheten vid skolan så att alla elever ges en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö. Därför ska rektor, tillsammans med elever och personal, ha ett långsiktigt arbete för att nå detta syfte. Arbetet sker genom att utifrån en analys av nuläget identifiera verksamhetens utvecklingsbehov och med grund i denna analys sedan vidta nödvändiga förbättringsåtgärder. Detta innebär exempelvis att personalen ges kompetensutveckling som motsvarar de behov som framkommit genom analys av verksamhetens förbättringsområden. Det innebär också att rektor fördelar verksamhetens resurser på ett sätt som svarar mot elevernas behov, så att alla elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Stockholms kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar rektorn om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna (4 kap. 4–7 §§ skollagen; Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar).
- Rektorn planerar för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomför dessa. Planeringen och åtgärderna dokumenteras (4 kap. 4–7 §§ skollagen; Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar).

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Dokumentera analysen av resultaten samt de planerade utvecklingsåtgärderna.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att Farsta grundskola inte uppfyller författningarnas krav vad gäller dokumentation av det systematiska kvalitetsarbetet. Rektorn behöver se till att det dokumenterade kvalitetsarbetet utöver en uppföljning av enhetens resultat innefattar en analys av resultaten och tydliga åtgärder kopplade till analysen. Dokumentationen av alla delar av det systematiska kvalitetsarbetet är viktig för att underlätta utvärdering av de insatta åtgärderna

samt för att säkerställa att de åtgärder som vidtas vid skolan inte är avhängiga enskilda individer i personal- och ledningsgruppen.

Enligt skollagen är det rektorns ansvar att se till att det på skolenhetsnivå bedrivs ett systematiskt och kontinuerligt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen och att detta arbete dokumenteras. Enligt Skolverkets allmänna råd om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet (SKOLFS 2012:98) bör rektorn se till att dokumentationen av kvalitetsarbetet är tillräcklig för att ligga till grund för analys och beslut på enhetsnivå om prioriteringar av utvecklingsinsatser, skapa rutiner och former för dokumentation som är effektiva och ändamålsenliga för enhetens kvalitetsarbete, samt sträva efter att dokumentationen ger en samlad bild av utbildningens kvalitet inom enheten.

Skolinspektionens tillsyn visar att skolan inte dokumenterar analys och utvecklingsåtgärder. Av Skolinspektionens intervjuer med rektor och personal framkommer att det vid Farsta grundskola bedrivs ett aktivt kvalitetsarbete och att flera utvecklingsåtgärder påbörjats med anledning av de resultat som de identifierat vid sin uppföljning av verksamheten. Av det dokumenterade kvalitetsarbetet som Skolinspektionen tagit del, en verksamhetsberättelse för år 2015 och en verksamhetsplan för år 2016, framgår dock inte dessa konkreta åtgärder. I det dokumenterade saknas också en analys av vad resultaten beror på. Skolans uppföljnings av resultaten finns dock dokumenterad.

Motivering till anmärkning som ingripande

Farsta grundskolas systematiska kvalitetsarbete uppfyller inte de dokumentationskrav som följer av gällande föreskrifter. Eftersom det vid skolan finns ett system för att planera, följa upp och utveckla utbildningen bedöms bristen dock som mindre allvarlig och Stockholms kommun tilldelas därför en anmärkning.

Övriga arbetsområden

Bedömning

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att skolenheten uppfyller författningarnas krav avseende följande:

Undervisning och lärande

Skolan ska se till att den ordinarie undervisningen utgår från och genomförs på ett sådant sätt att den främjar elevernas möjligheter att nå de nationella målen och kunskapskraven. I detta ingår att läraren ger eleverna ett aktivt lärarstöd genom att exempelvis genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål och syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar. Vidare anpassar läraren undervisningen efter elevernas olika förkunskaper och intressen, och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. I detta arbete kan samråd med elevhälsan underlätta. Genom bland annat en varierad, stimulerande och utmanande undervisning, och genom konstruktiv återkoppling, stärker läraren elevernas vilja att lära. För att kunna individanpassa undervisningen och ge eleverna inflytande över denna är det centralt att läraren skaffar sig kunskap om elevernas olika behov och förutsättningar, liksom låter eleverna vara delaktiga i planeringen av undervisningen.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolans lärmiljöer måste anpassas så att de elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås får stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd. Skolan ska utveckla metoder för att stimulera och stödja tills åtgärderna får effekt genom att situationen för den enskilda eleven eller en grupp elever förbättras.

När skolans arbetssätt och arbetsformer inte är tillräckliga för att möta elevens behov ska en analys genomföras av hur skolan kan anpassa lärmiljöerna eller undervisningens innehåll och genomförande. Skolans svårigheter att möta elevens behov kan framkomma till exempel i undervisningen, genom resultat på nationella prov eller genom uppgift från eleven och dess vårdnadshavare. Lärare och elevhälsa ska oftast samråda för att kunna avgöra lämpliga insatser. Eleven och vårdnadshavaren ska vara delaktiga i detta. Det kan också handla om att skolan behöver förbättra sitt arbete med att hjälpa en elev med att planera och strukturera sina studier, färdighetsträning, specialpedagogiska insatser under en kortare tid, särskilda hjälpmedel eller utrustning och digital teknik med anpassade programvaror eller mer långvariga insatser såsom studiehandledning på modersmål eller regelbundna specialpedagogiska insatser såsom regelbunden kontakt med en speciallärare. Huvudregeln är att särskilt stöd ska ges i elevens ordinarie grupp om inte detta visats vara olämpligt utifrån elevens behov. Insatserna ska utvärderas och korrigeras om de inte haft avsedd effekt.

Bedömning och betygssättning

Skolan ska se till att läraren gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper utifrån de nationella kunskapskraven, och ger eleven och dess vårdnadshavare information om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling. Eleven ska, när omdömen ges eller betyg sätts i olika ämnen, enbart bedömas utifrån de nationella kunskapskraven och inte utifrån andra kriterier som läraren och skolan själva upprättat. Lärarens analyser av elevernas kunskaper ska bygga på olika underlag, som tillsammans ger en bred och allsidig bild av elevernas kunskaper. I detta ingår att läraren bl.a. ska använda sig av nationella ämnesprov tillsammans med övriga muntliga och skriftliga elevprestationer. Vidare ska skolan göra eleven och dess vårdnadshavare delaktiga i elevens utveckling genom att, löpande under studietiden och genom utvecklings-

samtal, informera om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling och hur denna bäst kan stödjas.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i skolarbetet, så att eleven så snart som möjligt deltar. Skolan ska bedriva ett aktivt värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling.

Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom till exempel erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stödfunktioner som skolbibliotek, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

På Skolinspektionens vägnar

Kristine Brosjö
Beslutsfattare

Sara Afifi
Föredragande

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Bilaga 2: Fakta om Farsta grundskola

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

Skolinspektionen granskar alla huvudmän, vilket innebär alla kommuner, utbildningsföretag och andra organisationer som driver skolverksamhet. Tillsynen görs vart tredje år. All skolverksamhet som en viss huvudman ansvarar för ingår i tillsynen. Det handlar om förskola, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola, vuxenutbildning, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet.

Alla skolenheter ingår i tillsynen. Skolinspektionen prioriterar att besöka de skolor där en hög andel elever riskerar att inte få den utbildning de har rätt till. Det innebär att vi kan stanna längre på dessa skolenheter under själva tillsynsbesöket, men också att vi bättre kan följa upp att eventuella brister åtgärdas och ge råd och vägledning.

Skolinspektionen bedömer om, och i sådana fall på vilket sätt, den granskade verksamheten inte uppfyller de regler som gäller. Myndighetens granskning utgår bland annat från skollagen, förordningar och läroplaner. Bestämmelser som verksamheterna är skyldiga att följa.

När Skolinspektionen har tagit in tillräcklig information gör myndigheten en bedömning av om verksamheten lever upp till de lagar och regler som finns för verksamheten. Alla huvudmän får ett tillsynsbeslut för de verksamheter som huvudmannen ansvarar för. Dessutom får de skolenheter där Skolinspektionen fördjupat tillsynen och gjort tillsynsbesök ett eget beslut, som bara handlar om den skolenheten.

Skolinspektionen fattar också enskilda beslut avseende huvudmannens ansvarstagande över de skolformer som huvudmannen ansvarar för. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de sakuppgifter som Skolinspektion grundar sina bedömningar på. I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.

Bilaga 2: Fakta om Farsta grundskola

Farsta grundskola är en kommunal grundskoleskolenhet i Stockholms kommun. Skolenheten består av tre skolor: Kvickentorpsskolan med elever i förskoleklass och årskurserna 1-3 och 7-9, Hästhagsskolan med elever i förskoleklass och årskurs 1-6 samt Adolf Fredriks musikklasser med elever i årskurs 4-5. Farsta grundskola har totalt cirka 820 elever. Verksamheten leds av en rektor. I ledningsgruppen finns även fyra biträdande rektorer.